

LISZT BULLETTIN

februari 2024

41

Inhoud van dit bulletin:

1. Voorwoord van de voorzitter

2. Aanstaaende Kring-evenementen

Zaterdagmiddag 9 maart - Nijmegen

Zondagmiddag 10 maart - Delft

Albert Brussee - Boekpresentatie 'Franz Liszt in Nederland'

Martin Kaptein - Pianorecital

Zaterdagmiddag 6 april Delft

Cd-presentatie door Alexandra Kaptein, piano

3. Overige Liszt-concerten

Concertreeks Liszts 'Années de pèlerinage I, Suisse' door Alexander Chater

Voorstelling 'Het Orakel' met Liszts 'Via crucis'

4. Cd-bespreking

1. Voorwoord van de voorzitter

Geachte donateurs, beste Liszt-vrienden,

Hoewel bij het verschijnen van dit bulletin de eerste maand van het nieuwe jaar al ruimschoots is gepasseerd, maakt het bestuur van de Franz Liszt Kring in deze eerste editie van 2024 graag nog van de gelegenheid gebruik u het beste te wensen voor de rest van dit jaar. In ieder geval hoopt het bestuur er weer een boeiend Liszt-jaar van te gaan maken. Daarover leest u meer in deze editie van het *Liszt Bulletin*.

De late verschijning van deze editie heeft alles te maken met onze programmering komende twee maanden. De concerten zijn namelijk onlosmakelijk verbonden met de presentaties van enerzijds een belangwekkend nieuw boek over Liszt van de hand van bestuurslid Albert Brussee en anderzijds de release van de aan Liszt gewijde debuut-cd van onze vicevoorzitter Alexandra Kaptein. We konden de data van beide evenementen pas vastleggen, nadat we zeker wisten vanaf wanneer boek en cd fysiek beschikbaar zouden zijn.

Albert Brussee voltooide na jarenlang onderzoek zijn boek *Franz Liszt in Nederland* (in Nederlandse en Engelse versie), de eerste studie over dit onderwerp die tot nu toe

het licht ziet. Net als vorig jaar bij de presentatie van Alberts bundel *In het voetspoor van Franz Liszt* zal de auteur in een met lichtbeelden geïllustreerde lezing spreken over zijn boek en de ontdekkingen die hij heeft gedaan. Eveneens net als bij zijn boekpresentatie van vorig jaar zal de tweede helft van het programma bestaan uit een pianorecital. Dit wordt gegeven door Martin Kaptein.

Deze combinatie van lezing en recital wordt twee keer, op twee verschillende locaties gehouden: op zondag 10 maart in de inmiddels vertrouwde Pianosalon in Delft. Op zaterdagmiddag 9 maart wordt hetzelfde programma gegeven op een voor de Liszt Kring nieuwe, en wel heel bijzondere locatie: de Piet Gerritszaal op het prachtige Begraafpark Heilig Land Stichting, bij Nijmegen. Daar staat een historische, schitterend gerestaureerde Steinway-vleugel. De zaal ligt in een prachtige omgeving vlakbij de monumentale Cenakelkerk.

Onze vicevoorzitter Alexandra Kaptein zal op zaterdagmiddag 6 april in de Delftse Pianosalon haar debuut-cd presenteren, waarop zij de Liszt-transcriptie van liederen van Robert Franz en Schuberts *Winterreise* heeft opgenomen.

Over onze verdere programmering in 2024 - met mogelijk nog een concert in mei/juni en zeker weer een

Liszt-dag in Schiedam in oktober - hopen wij u in een volgend bulletin nader te kunnen berichten. Graag vragen we tevens uw aandacht voor een reeks Liszt-recitals door ons nieuwste Kring-lid, de Delftse pianist Alexander Chater. Ook vindt u informatie over een bijzondere muziektheater voorstelling op basis van Liszts *Via crucis*.

Dit Bulletin sluit af met een bespreking van de eerste cd van de in Nederland woonachtige, Georgische pianiste Ketevan Sharumashvili, welbekend in de Liszt Kring, onder meer vanwege haar optreden in 2019 tijdens het jubileumfestival 40 jaar Franz Liszt Kring in Utrecht.

Tenslotte noem ik graag een nieuw, zeer grootschalig project dat binnenkort van start gaat: Albert Brussee wil na voltooiing van zijn boek over Liszt in Nederland, zijn onderzoek continueren met een studie getiteld 'Liszt én Nederland'. Daarin wil hij zoveel mogelijk alle gegevens verzamelen die betrekking hebben op de Lisztiana en Liszt-perceptie in ons land tot op heden. Dat wil zeggen: een beschrijving van alle in Nederland aanwezige autografen, brieven, eerste drukken, et cetera, een bespreking van de receptie van zijn composities in Nederland, een overzicht van de Nederlandse Liszt-leerlingen en hier te lande verschenen Liszt-literatuur. Het bestuur juichte in haar laatste vergadering dit ambitieuze project toe en verklaarde zich gaarne bereid om inhoudelijk en productioneel met Albert hierin te willen samenwerken.

Met vriendelijke groeten namens het bestuur,
Christo Lelie, bestuursvoorzitter Franz Liszt Kring

2. Aanstaande Kring-evenementen

Zaterdagmiddag 9 maart - Nijmegen

Zondagmiddag 10 maart - Delft

Albert Brussee - Boekpresentatie 'Franz Liszt in Nederland'

Martin Kaptein - Pianorecital

Programma:

1. Boekpresentatie Albert Brussee
Pauze
2. Pianorecital door Martin Kaptein
Franz Liszt - *Funérailles*
Franz Liszt - *Vallée d'Obermann*
Aleksandr Skrjabin - *Sonate No.8 opus 66*
Aleksandr Skrjabin - *Vers la flamme, opus 72*

9 maart Nijmegen, aanvang 15.00 uur

Piet Gerritszaal, Begraafpark Heilig Land Stichting, Nijmegen. Monseigneur Suyslaan 4, 6564 BV Heilig Landstichting

Toegang leden € 15,-, niet-leden € 20,-

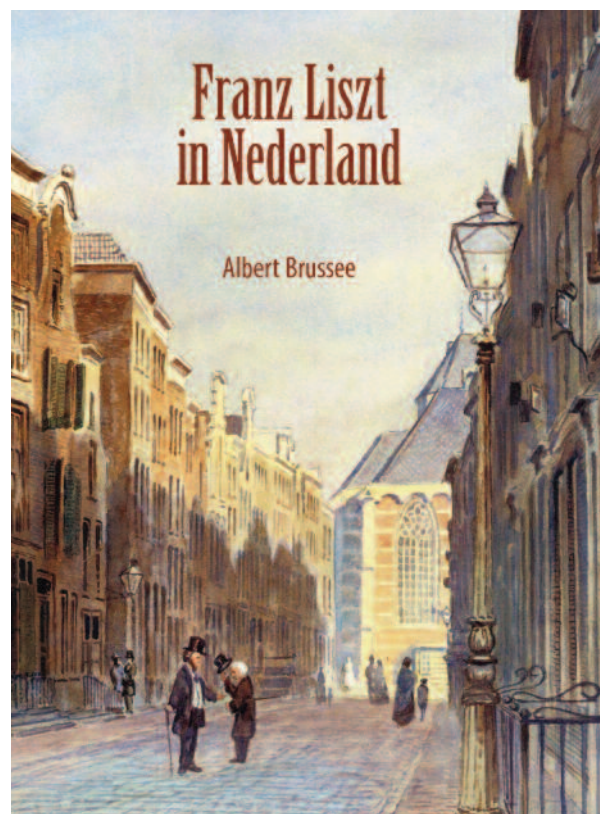
Reserveren bij Sebastiaan Oosthout, sebastiaan528@gmail.com.

Toegangskarten zijn ook verkrijgbaar aan de zaal. Er kan worden gepind. Bereikbaarheid met buslijn 5 vanaf Nijmegen CS, halte Sionsweg.

10 maart Delft, aanvang 14.30 uur

Pianosalon, Oude Delft 200, 2611 BA Delft

Toegang vrije gift, contant of per pin. Uit de opbrengst worden de pianist en de gemaakte organisatiekosten betaald, dus geeft u a.u.b. ruimhartig. Reserveren bij j.verrest@lisztkring.nl.

Boekpresentatie 'Franz Liszt in Nederland'

Franz Liszt bezocht Nederland vijf keer voor langere tijd. In november/december 1842 maakte hij samen met de beroemde tenor Giovanni Rubini een uitgebreide tournee door de 'Lage Landen aan de Zee'. In 1854 was hij een week in Rotterdam ter gelegenheid van het zilveren jubileum van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst en maakte toen ook een uitstapje naar Scheveningen en Den Haag. Twaalf jaar later bezocht hij Amsterdam om concerten bij te wonen in de Parkzaal en de Mozes en Aäronkerk, waar enkele van zijn composities werden uitgevoerd. En in 1875 en 1876 was hij dagenlang te gast bij koning Willem III op Paleis Het Loo bij Apeldoorn als lid van een jury die

beoordeelde of getalenteerde jonge musici, de zogenaamde pensionaires, in aanmerking kwamen voor een studiebeurs. Over dit alles was in het verleden nauwelijks iets te vinden in de toch omvangrijke Liszt-literatuur. Dit veranderde ten goede toen in 1979 de Franz Liszt Kring werd opgericht. In de luxueuze, jaarlijks uitkomende uitgave van deze stichting werd regelmatig aandacht besteed aan het onderwerp 'Franz Liszt in Nederland' en zijn verschillende voorheen onbekende aspecten van Liszts relatie met ons land aan het licht gebracht.

Het Liszt-jaar 2011 was voor het bestuur van de Franz Liszt Kring aanleiding om een lang gekoesterde wens in vervulling te doen gaan: de presentatie van een uitgebreide overzichtstentoonstelling die recht zou doen aan alle bezoeken van de legendarische pianist aan ons land; deze tentoonstelling was maandenlang te zien op de muziekafdeling van de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA). Het was de auteur, destijds secretaris van de Franz Liszt Kring en redacteur van de jaargang sinds 1983, die de taak had deze tentoonstelling samen te stellen en te beschrijven. Dit resulteerde in een tweetalige catalogus: een calendarium waarin puntsgewijs de belangrijkste gegevens inzake Liszts aanwezigheid in ons land staan vermeld, gevolgd door al de geëxposeerde archivalia met een uitvoerig onderschrift. Het boek dat gepresenteerd wordt is de schriftelijke uitwerking van deze catalogus, vermeerderd met tal van details en onderwerpen die na 2011 aan het licht zijn gekomen, zoals Liszts bezoek aan de St.-Bavo in Haarlem.

Bij het lezen van dit rijk geïllustreerde, volledig in kleur uitgegeven boek, krijgt men niet alleen een indruk van het uiterst drukbezette, veelzijdige leven van een van de meest charismatische musici uit het romantische tijdperk, maar ook van het muziekleven in Nederland in de negentiende eeuw, een onderwerp waarover meer te vertellen valt dan algemeen wordt aangenomen.

Het boek is verkrijgbaar via www.albertbrussee.nl, via de webshop van Brave New Books (www.bravenewbooks.nl > shop) en via de boekhandel.

Martin Kaptein benadert muziek als een middel om de diepste vragen van het menselijk bestaan te onderzoeken. Hij was een leerling van Elena Golovinskaya, Michail Markov, Frank van de Laar en Vitaly Samoshko, die hem hielpen om tot een unieke benadering van klank te komen. Na het winnen van verschillende internationale concoursen, met name het St. Cecilia Piano Concours (Portugal, 2015), begon Martin internationaal op te treden. Martin studeerde cum laude af aan het Fontys Conservatorium te Tilburg. De belangrijke connectie tussen muziek en filosofie stond centraal in zijn masterscriptie. In de muziek van componist Alexander Skrjabin vond hij een unieke match en hij maakt de muziek van Skrjabin vaak tot het middelpunt van zijn optredens. Een van Martins projecten die muziek en filosofie verenigt is de *Scriabin Club*, bedoeld om muziek te promoten en een gemeenschap te creëren rond een dieper gesprek over kunst en leven.

In de loop van 2023 werden talrijke concerten en lezingen gehouden in Duitsland, Italië en Nederland, waarbij kunst werd gepromoot als middel om de wereld te verbeteren. In november 2022 werkte Martin samen met de *Scriabin Society of America* voor de organisatie van een festival ter herdenking van Skrjabins 150ste verjaardag. Naast een uitvoerend pianist is Martin muziekdocent.

Prijzen als pianist 2012: 2de prijs bij de internationale EPTA-wedstrijd in België; 2015: 1ste prijs St. Cecilia

International Piano Competition in Porto, Portugal; 2017: Publieksprijs Vrienden Cultuur Prijs, Tilburg; 2019: 1ste prijs Kamermuziekwedstrijd (pianotrio), Zwolle; 2020: Finalist Grachtenfestival in Amsterdam; 2022: Winnaar van de interne wedstrijd van de Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Tilburg; 10/2023: 3de prijs bij de wedstrijd Piano concours van de Lage Landen, Tilburg.

Zaterdagmiddag 6 april Delft

Alexandra Kaptein, piano

Cd-presentatierecital met werken van Franz Liszt, waaronder diens transcripties van liederen van Robert Franz en Franz Schubert

Pianosalon Delft. Aanvang 14.30 uur

Oude Delft 200, 2611 BA Delft

Toegang vrije gift, contant of per pin. Reserveren bij j.verrest@lisztkring.nl.

Over het programma

Afgelopen zomer maakte Alexandra Kaptein de opnames voor haar debuut-cd in een studio van het Hilversumse Omroepcentrum. Om de uitgave ervan mogelijk te maken doneerde de Franz Liszt Kring een substantiële bijdrage in Alexandra's crowdfundingactie, waarover vorig jaar in het *Liszt Bulletin* werd bericht. Als tegenprestatie geeft Alexandra dit presentatieconcert in Delft voor onze stichting.

De cd bevat de transcripties die Franz Liszt van liederen van Robert Franz maakte, onbekende parels uit zijn oeuvre waarvoor Alexandra op haar cd een lans breekt. Tevens speelt zij de complete *Winterreise* van Schubert in de transcriptie van Liszt. De cd komt uit op het label *trptk* (www.trptk.com).

Vanzelfsprekend zal zij op haar recital een aantal van de opgenomen transcripties spelen, maar op haar programma zullen ook andere werken van Liszt staan, naast muziek van Schumann. Het volledige programma zal later in het *Liszt Bulletin* worden bekendgemaakt.

Alexandra Kaptein (1999, Nederland) studeerde hoofdvak piano aan het ArtEZ Conservatorium Zwolle, waar zij in 2020 haar Bachelor cum laude afsloot. In 2023 behaalde zij haar Master aan het Conservatorium van Amsterdam, waar zij momenteel bij Frank van de Laar een tweede Master-opleiding doet in het vak piano/vocal repetiteurship. Alexandra studeerde tevens Muziektheorie aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Daarnaast volgde ze masterclasses bij meesterpianisten als Leslie Howard, Hannes Minnaar, Alexander Gavrylyuk en Boris Giltburg. Alexandra nam deel aan een lange reeks nationale en internationale pianowedstrijden en won prijzen op

onder andere het Von Bremen Piano Concours, de EPTA International Piano Competition, International Piano Competition (Enschede), de Finale Koffie bij de Piano ('s-Hertogenbosch) en de internationale wedstrijd in Val Tidone 'Silvio Bengali' (Italië). In de afgelopen jaren nam Alexandra deel aan de Internationale Franz Liszt Competities in Weimar en in Utrecht.

Alexandra Kaptein geeft concerten door heel Europa, solo en in kamermuziekverband op muziektfestivals in Griekenland, Italië, Polen, Duitsland en Cuba. Ze trad op met gerenommeerde orkesten, zoals het Concertgebouw-kamerorkest.

Alexandra is werkzaam als Associated Pianist bij de Dutch National Opera Academy. Sinds 2023 is zij vice-voorzitter van de Franz Liszt Kring in Nederland. Voor het *Tijdschrift van de Franz Liszt Kring* schrijft zij artikelen, waarin zij haar missie uitdraagt om muziektheorie, musicologie en uitvoering te combineren.

Op 21 mei zal zij in de Kleine Zaal van het Koninklijk Concertgebouw te Amsterdam debuten met een recital dat het motto 'Tussen licht en donker' heeft.

<https://www.concertgebouw.nl/concerten/5141131-pianorecital-alexandra-kaptein-tussen-licht-en-donker>

3. Overige Liszt-concerten

Liszt-concerten door Alexander Chater

Alexander Chater is een jonge, Nederlandse pianist die zich intensief bezig houdt met de muziek van Franz Liszt. Hij is onlangs lid geworden van onze Liszt Kring. Daarom publiceren we in dit *Liszt Bulletin* graag de reeks concerten die hij dit jaar geeft waarin hij het eerste jaar, 'Zwitserland', van Liszts *Années de pèlerinage* deels in zijn eigen concertserie 'Fabriekklassiek' zal spelen.

De data in die serie zijn:

22 en 23 maart: Buitenplaats Brienoord, Rotterdam

18 mei: Zwitsal Fabriek, Apeldoorn

25 mei: Sigarenfabriek, Delft

26 mei: Huis Midwoud, Midwoud

Info: www.fabriekklassiek.com

Overige uitvoeringen:

15 februari: Huis van Eemnes, Eemnes

(<https://huisvaneemnes.com>)

6 maart: Theater aan de Schie, Schiedam

8 maart: Waalse Kerk, Breda (lunchconcert)

19 maart: BplusC Centrum, Leiden (lunchconcert)

Voorstelling 'Het Orakel' en Liszts 'Via crucis'

De zangeres-harpiste-performer Ekaterina Levental en LEKS Compagnie presenteren gedurende het voorjaar een muziektheatrale performance onder de titel *Het Orakel*, waarin de *Via crucis* van Franz Liszt wordt gecombineerd met 'groet god', een dialoog tussen mens en god van Eva Gerlach en Sasja Janssen.

De *Via crucis* is een werk van grote verstillendheid en onlosmakelijk verbonden met het goddelijke. De 14 staties van de kruisweg, momenten uit de lijdensweg van Jezus, worden tot de essentie teruggebracht. Hymnen en op Bach geïnspireerde koralen worden gecombineerd met unisono zang, waarbij de grenzen van de gangbare tonaliteit worden opgezocht. Bescheidenheid is hier een eerste voorwaarde, want de boodschap is belangrijker dan de boodschapper. Voor de speeldata zie: [https://Agenda – Ekaterina Levental](https://Agenda-EkaterinaLevental)

4. Cd-bespreking

Connected – Piano Transcriptions

Ketevan Sharumashvili, piano. *zefirrecords ZEF 9681*

Ketevan Sharumashvili is een al geruime tijd in Nederland gevestigde Georgische pianiste. Zij behaalde haar Master in 2010 aan het Staatsconservatorium van Tbilisi. Daarna deed ze een vervolgstudie aan het Conservatorium van Amsterdam. Haar grote liefde voor de muziek van Franz Liszt maakte dat zij in contact kwam met de Franz Liszt Kring, waarvoor ze meerdere malen optrad, onder meer tijdens het 40-jarig jubileum van de stichting in 2019. Daar maakte ze indruk met haar virtuoze en lyrisch-dramatische pianospel. Hoe belangrijk emoties voor haar zijn, is te lezen in het begin van haar toelichting, waarin zij schrijft: "*Emotion is the lifeblood of music, infusing every note and melody with meaning and resonance. It serves as an outlet for expressing joy, sorrow, love, and a myriad of feelings that words alone cannot capture. In times of celebration, music becomes a catalyst for euphoria, unleashing a shared sense of elation among listeners.*"

Met deze woorden beschrijft zij de gevoelens die nadrukkelijk te horen zijn op haar cd die begin februari onder de titel *Connected* uitkwam. Die is volgespeeld met pianotranscripties van werken van negen componisten, van

Bach tot Piazzolla. Die zijn gemaakt door acht bewerkers, bijna allen wereldberoemde pianovirtuozen. Hoewel Ketevan Sharumashvili van Franz Liszt slechts vier transcripties opnam, verdient deze bijzondere cd zeker aandacht in dit bulletin. Liszt is immers de vader van de ‘concertante pianotranscriptie’.

Met haar prachtig vloeiende, verzorgde en waar nodig briljante pianospel neemt Ketevan de luisteraar mee in een veelheid aan stijlen. Van Liszts bewerkershand nam zij drie transcripties op van bekende liederen van Franz Schubert (*Gretchen am Spinnrade*, *Auf dem Wasser zu singen* en *Ständchen*), gevolgd door zijn pianobewerking van *Elsas Brautzug zum Münster* uit Richard Wagners opera *Lohengrin*. Deze hoogromantische stukken worden voorafgegaan door oude muziek: van J.S. Bach de door Egon Petri getranscribeerde verrukkelijke aria *Schafe können sicher weiden*, en van diens zoon Carl Philipp het *Andante* uit een Sonate in b, zoals op de plaat gezet door György Cziffra. De toelichting in het cd-boekje vermeldt niet voor welk instrument dit stuk oorspronkelijk is geschreven. Enig speurwerk leverde op dat het om een deel uit een van de *6 Sonaten für Kenner und Liebhaber*, oorspronkelijk geschreven voor achttiende-eeuwse toetsinstrumenten. Omdat een vleugel heel anders klinkt dan de clavichorden, klavecimbels en fortepiano's uit Emanuel Bachs tijd, is dit in zekere zin toch wel een transcriptie te noemen, ook al is waarschijnlijk geen noot van het origineel veranderd.

Na Wagner volgt Johann Strauss, wiens wals *Wein, Weib und Gesang* door de geniale pianist Leopold Godowsky onnavolgbaar werd omgezet tot ingenieuze pianomuziek. Een hedendaagse meesterpianist die zich graag bezighoudt met het bewerken voor zijn eigen instrument van muziek die voor een ander medium is geschreven, is Arkadi Volodos. Hij waagde zich eraan om de solo- en pianopartij van het *Andante cantabile* uit Rachmaninovs Sonate

voor cello en piano, opus 19 tot een solo pianowerk samen te voegen. Ook de Amerikaanse pianovirtuoos Earl Wild bewerkte muziek van Rachmaninov, in zijn geval het door Sharumashvili opgenomen *Zdes' Kohorso*, een heerlijk liefdeslied opgedragen aan zijn vrouw.

In de laatste drie transcripties laat Ketevan horen dat het genre van pianotranscriptie in modernere stijlen pianistisch net zo effectief kan zijn als in barok-, klassieke of romantische muziek. Zo schiep Earl Wild een briljante etude op basis van het lied *Embraceable you* van George Gershwin. Nog een stapje meer richting de jazz is de chanson *En avril, à Paris* van het duo Charles Trenet en Walter Eiger, effectief naar pianosolo omgezet door Alexis Weissenberg. Ingetogen en lyrisch besluit Ketevan Sharumashvili haar cd met *Tanti Anni Prima* van Astor Piazzolla, filmmuziek uit *Enrico IV*, in de technisch zeer eenvoudige transcriptie gemaakt door Hetty Sponselee. Ketevan Sharumashvili laat in alle werken horen grote liefde te hebben voor wat zij speelt. Ze heeft een prachtig, zangerig toucher en staat haar ‘mannetje’ in de vaak pianistisch complexe stukken.

Tot slot hieronder nog een keer een veelzeggend fragment uit Ketevans toelichting over wat transcripties voor haar betekenen: “*For me these transformations are linked to the human condition. We ourselves also transform during our lifetime but in essence our emotions stay the same. Music is able to reconnect us to these emotions. Although the pieces are different in style and from different times and cultures to me they are connected to the same human emotions. In art it is often said that the essence of beauty is unity in variety.*”

CL

Franz Liszt Kring

Word donateur...

Colofon

Samenstelling van dit Liszt Bulletin: Christo Lelie en Hans Roskam

Lay-out: Joop Berkhout

Het bestuur van de Franz Liszt Kring wordt gevormd door:

Christo Lelie – voorzitter, hoofdredacteur van het *Tijdschrift van de Franz Liszt Kring*;

Hans Roskam – secretaris ‘intern’, redacteur van de *Nieuwsbrief* en het *Liszt Bulletin*;

Sebastiaan Oosthout, secretaris ‘extern’,

Johan Verrest – penningmeester;

Leden: Albert Brussee, Alexandra Kaptein (tevens vicevoorzitter), Martin Kaptein sr. (sponsorwerving).

Bankrekening NL07 RABO 0365512613 ten name van Stichting Franz Liszt Kring

Secretariaat: Hans Roskam, Bachstraat 39, 2324 GK Leiden, tel: (071) 576 5201

E-mail: info@lisztkring.nl

www.lisztkring.nl